כנגד אצילי ידיהן אמר רב אשי אמר לי הונא בר נתן זימנא חדא הוה קאימנא קמיה דאיזגדר מלכא והוה מדלי לי המיינאי ותיתייה ניהליה ואמר לי [1]ממלכת כהנים וגוי קדוש כתיב בכו כי אתאי קמיה דאמימר א"ל אקיים בך [2]והיו מלכים אומניך: (א)תנן התם [א]כהן שלקה באצבעו כורך עליה גמי במקדש [ב]אבל לא במדינה ואם להוציא ממנה דם כאן וכאן אסור [ג]אמר ר' יהודה בריה דרבי חייא לא שנו אלא גמי אבל צילצול קטן הוי יתור בגדים ורבי יוחנן אמר לא אמרו יתור בגדים אלא במקום בגדים אבל שלא במקום בגדים לא הוי יתור (א) ותיפוק ליה משום חציצה בשמאל א"נ שלא במקום עבודה ופליגא דרבא א] דאמר רבא אמר רב חסדא [ג]במקום בגדים אפי' נימא אחת חוצצת [ד]שלא במקום בגדים שלש על שלש חוצצות פחות מכאן אינן חוצצות אדרבי יוחנן ודאי פליגא אדר' יהודה בריה דרבי חייא מי לימא דפליגא [ה]שאני צילצול קטן דחשיב לישנא אחרינא אמרי לה אמר ר' יהודה בריה דרבי חייא לא שנו אלא גמי אבל צילצול קטן חוצץ ורבי יוחנן אמר לא אמרו חציצה בפחות משלש על שלש אלא במקום בגדים אבל שלא במקום בגדים שלש על שלש חוצצות פחות מיכן אינה חוצצת והיינו דרבא אמר רב חסדא לימא פליגא אדר' יהודה בריה דרבי חייא שאני צילצול קטן דחשיב ולר' יוחנן מאי איריא גמי לשמועינן צילצול קטן (ב) מילתא אגב אורחיה קמ"ל [ג]דגמי מסי בעי רבא [ו]נכנסה לו רוח בבגדו מהו על בשרו בעינן והא ליכא או דלמא דרך לבישה בכך ב] [ז]כינה מהו שתחוץ [ח]מתה לא תבעי לך דודאי חייצא חיה מאי מי אמרינן כיון דאתא ואזלא רביתא היא ולא חייצא או דלמא כיון דקפיד עלה חייצא ג] עפר מהו שיחוץ [ט]עפר ודאי חייץ אלא [י]אבק עפר מהו [כ]בית השחי מהו שיחוץ על בשרו בעינן והא ליכא או דלמא דרך לבישה בכך ד] [ל]הכניס ידו לתוך חיקו מהו גופו מי חייץ או לא נימא מהו שתחוץ נימא ודאי חייצא אלא [מ]נימא מדולדלת מהו בעי מר בר רב אשי [נ]יצא שערו בבגדו מהו [ס]שערו כגופו דמי או לאו כגופו דמי בעי רבי זירא תפילין מהו שיחוצו אליבא דמאן דאמר [ע]לילה לאו זמן תפילין הוא לא תבעי לך כיון דלילה חייצי יום נמי חייצי כי תיבעי לך למ"ד לילה(ה) זמן תפילין מאי מצוה דגופיה חייץ או לא חייץ איגלגל מילתא ומטא לקמיה דרבי אמי א"ל תלמוד ערוך הוא בידינו תפילין חוצצות מיתיבי [פ]כהנים בעבודתן ולוים בדוכנן וישראל במעמדן פטורין מן התפלה ומן התפילין מאי לאו אם הניחן אינן חוצצות לא אם הניחן חוצצות א"ה פטורים אסורים מיבעי ליה כיון דאיכא לוים וישראל דלא מתנו ו] ליה אסור משום הכי תנא פטורין והתניא אם הניחן אינן חוצצות לא קשיא [צ]הא דיד הא דראש מאי שנא ח)דיד דכתיב [3]ילבש על בשרו שלא יהא דבר חוצץ בינו לבשרו דראש נמי כתיב [4]ושמת המצנפת על ראשו ט)תנא [פ]שערו היה נראה בין ציץ למצנפת

כנגד אצילי ידיהם. על לצעותיהן כנגד המרפק: **איזגדר מלכא.** כך שמו ומלך פרס היה: **והוה מידלי המיינאי ותיתייה ניהליה.** אבנטו היה גבוה חגור מלמעלה מכנגד אצילי ידיו והפשיטו ה] למטה כדי לנאותו: **אמר ממלכת כהנים כתיב בכו.** וצריכין אתם לנהוג עצמכם בתפארת של כהנים דכתיב בהו לא יחגרו ביזע: **כורך עליה גמי.** בשעת עבודה שגנאי הוא (ג) שתראה מכתו ואע"ג דגמי מסי מכה וכל דבר שיש בו משום רפואה אסור משום שבות ט) גזירה שמא ישחוק סמנים ה"מ במדינה אבל במקדש לא גזרו משום שבות: **ואם להוציא דם.** שמתכוין ו] לכך: **כאן וכאן אסור.** דחבורה הוא ואיסור דאורייתא: **צילצול.** ז] בנדי"ל: **אבל שלא במקום בגדים.** כגון אצבע: **ותיפוק לי משום דחוצץ.** בין ידו לעבודה ואסור דבעינן ולקח הכהן שתהא קבלה בעצמו של כהן והיכי שרי (ד) ר' יוחנן: **בשמאל.** י) שאינה כשרה לעבודה: **שלא במקום עבודה.** כגון על ח] גב היד: **ופליגא דרבא.** אדרבי יוחנן: **שלש על שלש חוצצות.** כלומר הוי ייתור בגדים ואיידי דנקט ט] בנימא אחת במקום בגדים לישנא דחלילה דשייכא בה נקט נמי במסקנא לישנא דחלילה: **ודאי פליגא.** דהא אמר [שלא במקום בגדים] (ה) לא הוי ייתור בגדים ואפי' שלש על שלש במשמע: **מי לימא דפליגא.** דאיהו אמר צילצול קטן חוצץ ורבא אמר פחות משלש לא חוצץ: **דחשיב.** לפי שעשוי לנוי והוי בגד: **ל"א אמרי לה כו'.** בדר' יהודה בר' חייא לא פליגי לישני דחוצץ נמי דקאמר משום ייתור בגדים הוא דלא שייכא (ו) למימר חלילה שלא במקום בגדים ושלא במקום עבודה דאי י] במקום עבודה אפי' נימא חייצא. ובדר' יוחנן הוא דפליגי לישני: **לימא** יא] **פליג.** דרבא אדר' יהודה דאילו יב] רבי יוחנן פשיטא לן דפליג עליה ואפילו צילצול קטן מכשר דהא עלה קמהדר ופליג אלא דרבא דאיתמר (ז) (עלה) בעלמא מי לימא פליג אדרבי יהודה דנימא דרבא אפי' צילצול קטן מכשר שלא במקום בגדים: **ולר' יוחנן.** דקאמר אפי' צילצול לא חייץ מאי איריא דנקט תנא דמתני' גמי לשמועינן צילצול לא הוי ייתור וכל שכן גמי: **דגמי מסי.** (ח) רופא המכה ואפ"ה מותר דאין שבות במקדש דכולה מסכתא באיסור שבת איירי ועיקר משום שבות נקט לה ומשנה זו בעירובין [קג:] וכן כולה הך סוגיא התם היא: **נכנסה לו רוח בבגדו.** והבדילתו מבשרו בשעת עבודה: **רביתא היא.** הרי היא כבשרו: **כיון דקפיד עלה.** דברצונו לא תהא בבשרו: **אבק עפר.** דק יג] ואינו מרגיש בו: **בית השחי מהו שיחוץ.** אויר בית השחי כגון יד] בתי זרועותיו של חלוקו שהוא רחב ואינו נוגע בבית השחי מהו שיחוץ וצריך שיהו בתי זרועותיו דחוקים ונוגעין בבשר: **גופו.** ידו שהיא גופו: **נימא.** משמע דאתיא מעלמא: **נימא מדולדלת.** מן הבגד (ט) מגוררין ותחובה בו קצת אלא שנתקה מעיקרא טו]: **יצא שערו.** מראשו למטה עד שנכנס בין כתונת לבשרו מהו את"ל ידו לא חייצא שערו מאי: **מהו שיחוצו.** למיהוי ייתור בגדים: **אליבא דמ"ד.** בפרק בתרא דעירובין (דף צו.) ובהקומץ רבה (מנחות לו:): **לא תבעי לך.** דודאי חייצי כדמפרש טעמא כיון דבעבודות לילה חייצין טז] דהא לא מצוה הוא דניהוי כגופיה משום חביבותא דמצות: **דיום נמי חייצי.** דאל"כ מצינו עבודות לילה חמיר מעבודות יום והן קלים מהן: **ולוים בדוכנן.** לשיר: **ישראל במעמדן.** על כל משמר ומשמר היה מעמד של ישראל בירושלים שבאין ועומדין בעזרה בשעת התמיד והן שלוחי כל ישראל לעמוד על קרבנן דכתיב תשמרו להקריב לי במועדו [במדבר כח] שתהא שמירתכם עליו בשעת הקרבתו במסכת תענית (דף כו.): **פטורין מן התפלה.** (שאין יכולין לכוין) יז]: **ומן התפילין.** דקיימא לן (סוכה דף כה.) העוסק במצוה פטור מן המצוה: **דלא מיתני ליה אסורין.** שאין יכול לשנות בהן איסור: **דיד.** חוצצות דהוא יח] בין בגד לבשר: **דראש.** אין חוצצות כדמפרש ואזיל: **שערו.** של כהן גדול שהיה נראה בין ציץ שעל מצחו למצנפת שבגובה ראשו:

ששש

כורך עליה גמי במקדש אבל לא במדינה. פי' בקונט' גמי מרפא ואסור משום שחיקת סמנים ונראה לפרש גזירה אטו להוציא דם וכן בכל הנהו (דעירובין (דף קג.) יש לפרש טעמא) דאסירי במדינה משום איסורא דקתני בתר הכי כאן וכאן אסור ומיהו בירושלמי משמע דטעמא משום שחיקת סמנין דמסיק פרק כל כתבי הקודש י) גבי רבי שלקה באצבעו בשבת ונתן עליה ספוג יבש וקשר עליה גמי מבחוץ וקאמר התם דלמדנו יט] דספוג אינו מרפא אלא משמר גמי לפי כ] שהוא מן המוכן ובסמוך נמי קאמר קא משמע לן דגמי מסי משמע דהיינו טעמא דאבל לא במדינה: **מאי איריא גמי לשמועינן צילצול קטן.** תימה הא אילטריך לאשמועינן גמי משום אבל לא במדינה דטעמא דשחיקת סמנים לא שייך בצילצול דהא לא מסי וי"ל דמ"מ הוה ליה לאשמועינן צילצול דהוי חידוש גדול יותר דלא הוי ייתור בגדים מלאשמועינן איסור של גמי במדינה ומשני דקמ"ל דגמי מסי משום לשון חכמים מרפא ל):

תפלין מהו שיחוצו. פירש בקונטרס למיהוי ייתור בגדים ואי אפשר לומר כן דהא קאמר כא] לימוד ערוך דתפילין חוצצות ובשל יד איירי דבשל ראש הא אמרינן בסמוך דאין חוצצות ואי משום ייתור בגדים אפי' דראש נמי ומיהו למאן דאמר לעיל לא אמרו ייתור בגדים אלא במקום בגדים אבל שלא במקום בגדים לא ניחא דשל יד הוי במקום בגדים ולא של ראש כב] ומשום חלילה ממש נראה טפי כדדריש בסמוך על בשרו שלא יהא דבר חוצץ מיהו הא דתניא אינן חוצצות ואוקמינן לה בשל ראש לא הוי שום חידוש שלא יהא חלילה כי אם שאינן [משום] ייתור בגדים אם לא דתאמר דקמ"ל דשערו היה נראה א"נ קמ"ל דלא חייצי תחת פתילי הציץ:

מסורת הש"ס

א) עירובין קג., ב) [שם קה.ע"ש] ירושלמי עירובין פ"י ה"ג, ג) שבת קלד ע"ש, ד) עי"ש קכ:, ה) ברכות מג:, ו) ירוש' ברכות פ"ב ה"ג, עירובין פ"י ה"א, ז) שבת סב. עירובין צו. מנחות לו:], ח) [ערכין ג:], ט) שבת נג:, י) לעיל טו:, כ) ה"א, ל) עירובין סד כתובות קג. נדרים כב.

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא הוי יתור בגדים ותיפוק וכו' א"נ בימין ושלא במקום עבודה: (ב) שם צילצול קטן אגב אורחיה קמ"ל ותיבת מילתא ליתא: (ג) רש"י ד"ה כורך וכו' שתיראה שם: (ד) ד"ה ותיפוק לי וכו' והיכי שרי לרבי יוחנן. נ"ב בעירובין לא מפרש לה אר"י והכא דקדייק דאר"י קאי [משמע דאצילצול] קאי דשרי ר"י ולא אגמי וי"ל דאפשר [דלרבי יהודה בר חייא] איירי מתניתין] דוקא לגבי מכה ולא הוה חלילה [אבל לר' יוחנן] דאמר שלא במקום בגדים לא הוי ייתור [בגדים משמע דשרי] בכל מקום לזה פריך ותיפוק ליה משום חלילה ולאסור ודו"ק: (ה) ד"ה ודאי וכו' אמר דלא: (ו) ד"ה ל"א אמרי לה וכו' דלא שייכא חלילה כצ"ל ותיבת למימר נמחק: (ז) ד"ה לימא וכו' דאיתמר לה בעלמא: (ח) ד"ה דגמי מסי מרפא המכה: (ט) ד"ה נימא וכו' מגוררת:

שינויי נוסחאות

א] בכ"מ וכתס"י נוסף אמר רב חסדא: ב] בכי"מ נוסף ל"א או דלמא כיון דלא מפסיק מידי שפיר דמי. ועי' דק"ס: ג] בכי"ל נוסף תיקו: ד] מיתני. כ"ה ברש"י וע' דק"ס: ה] נ"ל והפשילו (*מהרש"ש): ו] נ"ל שמהדקה בגמי כדי שתוציא דמה (גליון): ז] ס"א אזור קטן נאה כמו היא חגרה בצלצול קטן בסוטה (ע:) ובלע"ז בנדי"ל (ח"ג וכ"ה ברש"י שם): ח] תיבת על נמחק (ש"מ). כ"ה ע"ג יד או ע"ג אצבע (גליון): ט] ס"א דנקט בגדים חוצצין נקט נמי הכא לשון חציצה (ש"מ): י] תיבת דאי נמחק וצ"ל ובמקום (שמכ"י): יא] לימא דרבא פליג אדרב יהודה כו' דהא עליה קמהדר כו' כצ"ל (ש"מ): יב] נ"ל דאילו אדר"י פשיטא לן דלא פליג (גליון). ורש"ס דוחה גי' זו וכ' דהגי' שלפנינו יפה ומשובחת: יג] דק מאד כצ"ל (*ש"מ): יד] כגון בית יד של חלוקין שלנו שהוא כצ"ל (*שמכ"י): טו] מעיקרה (כ"י): טז] חייצי (ש"מ): יז] תיבות המוקפות איתא בכתס"י ודפ"י. וע' טה"ק: יח] דהוו (כי"פ): יט] דלמדנו ממנו ג' דברים דספוג אינו מרפא אלא משמר וגמי מרפא. ואי משום הוצאת דם היאך היה עושה זה רבי ובסמוך נמי כו' כצ"ל (ש"מ): כ] לפי נמחק (עו"ש עש"ב): כא] קאמר בסמוך תלמוד ערוך בידינו כצ"ל (ש"מ): כב] ס"א ומיהו טפי נר' לפרש דמשום חציצה ממש קא בעי (ש"מ): כג] קאמר, ובזה ניחא נמי דהוי דומיא דסיפא ואם להוציא דם כאן וכאן אסור כלומר כו' כנל"ל (גליון): כד] ר"ל דבכל המשניות שנשנו שם בעירובין אמר זה דאבל לא במדינה (גליון): כה] נר' דלריך לגיין לימא פליגי וכו', וע"ז כ' מספ"ל וכו' (גליון):

ליקוטים

הובא בעמוד הבא

שיטה מקובצת

כורך עליה גמי במקדש אבל לא במדינה. פ"ה גמי מרפא ואסור משום שחיקת סמנים. וקשה [illegible] דנקט, לישני ליה משום אבל לא במדינה נקט, וי"ל דגמי אינו מסי וטעמא דאמרינן אבל לא במדינה משום גזירה [illegible] לקמן דגמי לאו דוקא קאמר כג] כלומר שהוא מתכוין להוציא דם, ובכל דוכתי הוי טעמא דאבל לא במדינה כמו [illegible] משמע כפרש"י [illegible] ומ"מ י"ל דספוג רחב ואינו מוציא דם כל כך כמו גמי [illegible]

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"י מהלכות כלי המקדש הלכה ט:
כז ב מיי' פכ"א מהלכות שבת הלכה כה סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שכח סעיף כד בהגה:
כח ג מיי' פרק י מהלכות כלי המקדש הלכה ו:
כט ד ה מיי' שם הלכה ח:
ל ו ז מיי' שם הלכה ז:
לא ח ט מיי' שם הלכה ו:
לב י כ ל מ נ מיי' שם הלכה ז:
לג ס מיי' פרק ד מהלכות תפילין הלכה יג:
לד ע מיי' פ"י מהלכות כלי המקדש הלכה ו:
לה פ מיי' שם הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תְּדַבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: שמות יט, ו
2. וְהָיוּ מְלָכִים אֹמְנַיִךְ וְשָׂרוֹתֵיהֶם מֵינִיקֹתַיִךְ אַפַּיִם אֶרֶץ יִשְׁתַּחֲווּ לָךְ וַעֲפַר רַגְלַיִךְ יְלַחֵכוּ וְיָדַעַתְּ כִּי אֲנִי יְהֹוָה אֲשֶׁר לֹא יֵבֹשׁוּ קֹוָי: ישעיהו מט, כג
3. וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו, ג
4. וְשַׂמְתָּ הַמִּצְנֶפֶת עַל רֹאשׁוֹ וְנָתַתָּ אֶת נֵזֶר הַקֹּדֶשׁ עַל הַמִּצְנָפֶת: שמות כט, ו

לעזי רש"י

בנדי"ל בינדי"ל. אגד, חגורה.

מוסף רש"י

כנגד אצילי ידיהן. כנגד הלב (להלן פח:): **כורך עליה גמי.** ואע"פ שהגמי מרפא את המכה, הואיל והשתא מיהא לורך עבודה היא, דלאו אורח ארעא שתראה מכתו עם העבודה מכסה אותה בגמי **אבל לא במדינה.** שמרפא בשבת ורפואה בשבת שבות היא ואסור **להוציא ממנה דם.** שמהדקה בגמי כדי להוציא דמה: **כאן וכאן אסור.** שאין זה לורך עבודה ועוד דהוה ליה חובל ולאו מלאכה לא מתקני רבנן גזירה: **צלצול קטן.** אזור קטן נאה (עירובין קג.). או: חגורה קלרה שאינה רחבה יותר מג' בתי נירין (שבת קה.). או: קשר של משי (ע"ז עג.) **ותיפוק ליה.** בין גמי בין צלצול משום דחייץ בין ידו לעבודה ואנן ולקח הכהן וזרק הכהן בעינן דמשמע בעצמו על ידו ולא ע"י אחרים: **בשמאל.** שאינה כשרה לעבודה, דאמר בשחיטת חולין כל מקום שנאמר אלבע או [כהן] אינו אלא ימין: **א"נ שלא במקום עבודה.** כגון על גב האלבע: **ופליגא.** הא דר' יוחנן דאמר שלא במקום בגדים לא הוי יתור אפילו ג' על ג' **דרבא.** דאמר דבמקום בגדים אפילו נימא אחת חוללת, ואע"ג דמשום יתור בגדים ליכא למימר דהא לאו בגד הוא, חלילה מיהא הויא דכתיב ומכנסי בד ילבש על בשרו, שלא יהא דבר חולץ: **ג' על ג' חוצצת.** דכיון דבגד מיקרי הוי יתור בגדים. והאי דנקט בלשון חלילה, משום דרישא איירי בנימא אחת במקום בגדים דלא מצי למתנייה יתור בגדים דלאו בגד הוא (עירובין שם) **פחות מכאן אינן חוצצות.** דבציר מג' אלבעות לאו בגד הוא לאשתכחן גבי טומאה (ב"מ ז.). לאידי דלא חשיב בגד, יתור בגדים אין כאן דלאו בגד הוא וחלילה נמי אין כאן דשלא במקום בגדים הוא ושלא במקום עבודה: **שאני צלצול קטן דחשיב.** ואיכא למימר דמודה בה רבה, אבל ר' יוחנן פליג עליה דהא עלה קאי ופליג: **לישנא אחרינא כו' צלצול קטן חוצץ.** משום יתור בגדים. והיינו נמי כלישנא קמא ואין בה חילוק אלא במילתיה דר"י. והאי דנקטי לה במילתיה דרב יהודה בלשון חלילה, משום הך פלוגתא

דר' יוחנן דלא מצי למתנייה משום יתור בגדים דקאמר פחות מג' על ג' חוצץ במקום בגדים, ופחות מג' לא מצי למימר [illegible] משום חלילה, להכי נקט לה לכולה לשון חלילה: ג' על ג' חוצצת. ומשום יתור בגדים (עירובין שם): **מילתא אגב אורחיה קמ"ל.** על פי' דרכו שהיה הולך ומדבר דבריו, השמיענו ולמדנו דבר חדש בלישנא דנקט (קדושין סט.) **דגמי מסי.** משום שבת אילטריך למתני גמי, דאע"ג [illegible] לימוד ערוך) **וישראל במעמדן.** [illegible]

[illegible] למימר נכנס שערו. לכן פירש שיעור בית השחי ובית הערוה קאמר שלא לחוץ ולכפול על בגדו [illegible] (מהרש"פ):